

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

22 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte

Nicolae Gordilă,

Judecători

Iurie Diaconu, Elena Covalenco, Liliana Catan,
Ion Guzun,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar, împotriva sentinței Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 09 martie 2016 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 mai 2016, declarat de avocatul Larisa David, în numele inculpatei

***Todorean Tatiana Dmitri, născută la
26 mai 1962, originară și locuitoare a mun. Chișinău,
str. Florilor 8/4 ap.82, cetățeană a R. Moldova, fără
antecedente penale.***

în instanța de fond:

Termenul de examinare

08.10.2013 – 09.03.2016,

în instanța de apel:

05.04.2016 – 24.05.2016,

în instanța de recurs:

28.07.2016 – 22.11.2016.

Asupra recursului menționat, Colegiul penal lărgit

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 09 martie 2016, procesul penal în privința lui Todorean Tatiana, acuzată în baza art. 179 alin. (2) Cod penal, a fost încetat, pe motivul retragerii plângerii de către partea vătămată.

Plângerea inculpatei privind declararea nulă a ordonanței procurorului din 24.09.2013, de punere sub învinuire, a fost respinsă ca fiind depusă cu omiterea termenului prevăzut de lege.

2. În fapt, instanța de fond a constatat că Todorean Tatiana, ***este învinuită*** de faptul că la 09.07.2013, aproximativ ora 23.30, fără consimțământul locatarei ap. 83 din str. Florilor 8/4, mun. Chișinău, cet. Ecaterina Harcenco, aplicând forța fizică, exprimată în provocarea loviturii cu ciupicul peste Ecaterina Harcenco, a intrat în apartamentul nominalizat, unde a inițiat un conflict cu ultima și la

cerințele de a părăsi apartamentul, Todorean T. a refuzat, fiind scoasă cu forța din domiciliul doar la intervenirea concubinului Ecaterinei Harcenco - Ostapenco Andrei. Conform raportului de expertiză medico-legală nr. 1677/D din 22.07.2013, la Ecaterina Harcenco s-au constatat echimoze pe față, excoriații pe antebrațul stâng, ce se califică ca vătămare neînsemnată.

Astfel, Todorean Tatiana *este învinuită* că a comis violarea de domiciliu, exprimată prin pătrunderea și rămânerea ilegală în domiciliul unei persoane, fără consimțământul acesteia și refuzul de a-l părăsi la cerința acesteia, însoțită cu aplicarea violenței, infracțiune prevăzută de art. 179 alin. (2) Cod penal.

Instanța a reținut că, la etapa cercetării judecătorești, partea vătămată Ecaterina Harcenco a înaintat o cerere de retragere a plângerii depuse la poliție pe 10.07.2013, asupra acțiunilor ilegale ale cet. Todorean Tatiana, solicitând încetarea procesului penal.

Conform art. 285 alin. (2) pct. 1) Cod de procedură penală, încetarea urmăririi penale are loc în cazul când se constată că plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată sau părțile s-au împăcat în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea. Astfel, urmează a fi pronunțată o sentință de încetare a procedurii penale, temeiul încetării fiind cel prevăzut de art. 285 Cod de procedură penală. Art. 275 Cod de procedură penală, prevede că urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată dacă lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art. 276 numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă.

Alegațiile apărării privind necesitatea continuării procesului penal, în scopul achitării inculpatei, sunt contrare legii, or, norma imperativă a legii (art. 391 alin. (1) pct.(1) CPP) prevede în mod expres că retragerea plângerii de către partea vătămată, constituie temei de încetare a procesului, instanța judecătorească neavând temei legal pentru a continua etapa cercetării judecătorești, în circumstanțele relatate supra, iar cazurile când se emite sentința de achitare, sunt exhaustiv prevăzute de art. 390 alin. (1) Cod de procedură penală.

Plângerea inculpatei din 19.01.2015, privind declararea nulă a ordonanței procurorului din 24.09.2013 de punere sub învinuire, urmează a fi respinsă ca fiind depusă cu omiterea termenului de 10 zile, prevăzut de lege (art. 313 alin. (3) CPP), or, i s-a adus la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire, în prezența avocatului, la 24.09.2013, pe când inculpata o contestă pe 19.01.2015.

3. Avocata Larisa David a declarat apel, în numele inculpatei, solicitând casarea sentinței și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de fond, în alt complet de judecată.

Apelanta a invocat că inculpata nu a recunoscut vina în comiterea infracțiunii incriminate, pledând nevinovată și solicitând achitarea sa.

Prin hotărârea instanței de încetare a procesului penal, inculpata este îngrădită în posibilitatea de a se apăra și a demonstra nevinovăția sa și respectiv posibilitatea de a fi achitată pe motiv de reabilitare.

Prin încetarea procesului penal, nefiind finisată cercetarea judecătorească și contrar voinței inculpatei, care a pledat nevinovată, dorind să prezinte probe în apărare, este încălcat dreptul ei garantat de art. 6 CEDO.

Astfel, s-au creat obstacole în realizarea drepturilor, nu s-au respectat condițiile generale de judecare a cauzei, contrar prevederilor art. 17 alin. (2) Cod de procedură penală, inculpata a fost privată de posibilitatea de a-și exercita drepturile și respectiv a-și demonstra nevinovăția, prin urmare, instanța încălcând principiul de bază ale dreptului la un proces echitabil prin ignorarea dispoziției egalității armelor, respectării contradictorialității, prezumției nevinovăției și încălcarea dreptului la apărare, ceea ce atestă ilegalitatea și netemeinicia sentinței.

Totodată, în cadrul cercetării judecătorești, a fost înaintată de către apărător o cerere în baza art. 251 Cod de procedură penală, privind declararea nulității probelor acuzării și rechizitoriului, vizând încălcarea prevederilor legale obligatorii referitoare la prezența interpretului la desfășurarea procesului penal, instanța urmând a se expune asupra cererii prin sentință, însă nu s-a expus, astfel nesoluționarea cererii, echivalează cu nerezolvarea fondului cauzei.

În cadrul cercetării judecătorești s-a solicitat aplicarea amenzii judiciare în privința părții vătămate în legătură cu neprezentarea în ședința de judecată fără motive întemeiate, instanța de judecată, urmând în conformitate cu prevederile art. 342 Cod de procedură penală să soluționeze cererea prin încheiere pe care urma să o pronunțe public, dar nu s-a pronunțat.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 mai 2016, apelul a fost respins ca nefondat.

Instanța de apel a reținut că *prima instanță a stabilit circumstanțele de fapt ale infracțiunii comise, a făcut o apreciere corectă a probelor prezentate, a făcut o justă încadrare juridică a acțiunilor inculpatei* și întemeiat a ajuns la concluzia privind încetarea procesului penal.

Instanța de fond a făcut o justă concluzie de încetare a procesului penal, temeiul fiind cel prevăzut de art. 275 și 285 Cod de procedură penală, care prevăd că urmărirea penală poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată dacă lipsesc plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art. 276 numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă.

Astfel, *sunt neîntemeiate argumentele apelantului* precum că:

în cadrul urmăririi penale și în cadrul cercetării judecătorești inculpata vina în comiterea infracțiunii incriminate nu a recunoscut-o, pledând nevinovată și solicitând achitarea sa;

în cadrul cercetării judecătorești au fost cercetate probele acuzării, audiată inculpata, urmând a fi audiați martorii apărării, însă partea vătămată a depus o cerere de retragere a plângerii sale vizând acțiunile pretinse ilegale ale inculpatei și încetarea procesului penal, partea apărării solicitând continuarea judecării cauzei, fiind împotriva încetării procesului penal, pe motivul pledării poziției de nevinovăție, pe care dorește s-o dovedească și achitarea inculpatei;

prin hotărârea instanței de încetare a procesului penal, inculpata a fost îngădită în posibilitatea de a se apăra și a demonstra nevinovăția sa prin probele pe care le deține în apărarea sa și respectiv posibilitatea de a fi achitată, hotărâre care acordă dreptul la reabilitarea persoanei.

Or, prima instanță nu a comis careva erori, omisiuni sau încălcări de altă natură, a stabilit toate circumstanțele cauzei și a pronunțat o sentință legală și întemeiată de încetare a procesului penal.

5. Avocatul Larisa David a declarat recurs ordinar în numele inculpatei, în care solicită casarea totală a deciziei menționate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul a indicat că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra următoarelor motive invocate în apel, și anume asupra argumentului principal al apărării privind îngrădirea și încălcarea drepturilor inculpatei la un proces echitabil și la apărare prin încetarea procesului penal la acea etapă, contrar voinței inculpatei, nefiind finisată cercetarea judecătorească și contrar condițiilor generale de judecare a cauzei, inculpata fiind astfel privată de posibilitatea de a-și exercita drepturile, de a se apăra și a-și demonstra nevinovăția.

În cadrul instanței de fond a fost înaintată cerere în baza art. 251 Cod de procedură penală de către apărător privind declararea nulității probelor acuzării și a rechizitoriului, vizând încălcarea prevederilor legale obligatorii referitoare la prezența interpretului, la desfășurarea procesului penal, cerere anexată la materialele cauzei. Instanța dispunând a se expune asupra cererii prin sentință, însă instanța nu s-a expus asupra acestei cereri, astfel nesoluționarea cererii, echivalează cu nerezolvarea fondului cauzei, astfel fiind încălcat dreptul la acces în justiție garantat de art. 6 CEDO, iar ulterior nici instanța de apel nu s-a pronunțat asupra acestui motiv.

În apel s-a invocat și faptul că, în cadrul cercetării judecătorești a fost solicitată aplicarea amenzii judiciare în privința părții vătămate Harcenco Ecaterina în legătură cu neprezentarea în ședința de judecată fără motive întemeiate, astfel că instanța de judecată urma în conformitate cu prevederile art. 342 Cod de procedură penală să soluționeze cererea prin încheiere pe care urma s-o pronunțe public, însă instanța nu a făcut acest lucru.

În drept recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

6. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, când motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul penal lărgit atestă că instanțele de fond și de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, conform art. 8 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta

timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă. Nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa. Potrivit art. 275 alin. (1), 285 alin. (2) pct. 1), alin. (7), 332 alin. (1) Cod de procedură penală, încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, dacă se constată că plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată. Încetarea urmăririi penale și liberarea persoanei de răspundere penală nu pot avea loc contrar voinței acesteia. În acest caz, **procedura continuă**. Conform art. 384 alin. (1) și (3) Cod de procedură penală, instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului prin adoptarea sentinței de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal. Sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. În corespundere cu art. 394 alin. (1) pct. 1) și 5), alin. (3) pct. 1) și 2), alin. (4) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului. Partea descriptivă a sentinței de achitare trebuie să cuprindă indicarea învinuirii pe baza căreia cauza în privința învinuitului a fost trimisă în judecată, descrierea circumstanțelor cauzei constatate de instanța de judecată și enunțarea temeiurilor pentru achitarea inculpatului, cu indicarea motivelor pentru care instanța respinge probele aduse în sprijinul acuzării. Partea descriptivă a sentinței de încetare a procesului penal trebuie să conțină descrierea și motivarea temeiurilor pentru încetarea procesului penal. Potrivit art. 391 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, dacă plângerea părții vătămate a fost retrasă, se adoptă sentința de încetare a procesului penal. Conform art. 390 alin. (1) și (3) Cod de procedură penală, sentința de achitare se adoptă dacă nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, fapta nu a fost săvârșită de inculpat, fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii, fapta nu este prevăzută de legea penală, există una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei. Sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului.

Din consecutivitatea enunțată supra rezultă că, cazul în care partea vătămată și-a retras plângerea prealabilă reprezintă unul de **nereabilitare a persoanei**.

Prin urmare, dacă inculpatul, în asemenea situație, nu consimte încetarea procesului penal, deoarece se prezumă nevinovat, procedura continue în mod obișnuit.

Ulterior, în cadrul judecării cauzei, instanța urmează să adopte o sentință de încetare a procesului penal în temeiul art. 391 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală dacă va constata vinovăția inculpatului, sau să pronunțe o sentință de achitare a ultimului dacă va constata temeiuri prescrise în art. 390 alin. (1) Cod de procedură penală.

În pofida acestor prevederi legale, potrivit dispozitivului și descriptivului sentinței atacate (*pct. 2. din decizie*), instanța de fond a încetat procesul penal, dar ne descriind fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, adică neconstatând vinovăția inculpatei.

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii.

În al doilea rând, potrivit art. 414 alin. (5) Cod de procedură penală, instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. Conform art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la respingerea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Conform jurisprudenței naționale, chestiunile de fapt asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări, Chestiunile de drept pe care urmează să le soluționeze instanța de apel sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel*).

Însă, instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, potrivit descripțivului deciziei contestate (*pct. 4. din decizie*):

a) nu a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor de drept comise de instanța de fond, nominalizate supra, repetându-le întocmai, nu a desființat sentința și nu a rejudecat cauza potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, menținând o sentință nemotivată și neîntemeiată legal.

Mai mult, a indicat greșit că: „**prima instanță a stabilit circumstanțele de fapt ale infracțiunii comise, a făcut o apreciere corectă a probelor prezentate, a făcut o justă încadrare juridică a acțiunilor inculpatei**”, or, asemenea împrejurări nu se regăsesc în descripțivul sentinței (*pct. 2., 4. din decizie*);

b) nu s-a pronunțat asupra motivelor invocate în apelul apărării și repetate în respectivul recurs ordinar, inclusiv în felul în care acestea sunt inserate la pct. 3. și 5. din prezenta decizie.

Or, faptul că le-a reprodus în descripțivul deciziei, dar indicând ulterior că: „...**sunt neîntemeiate argumentele apelantului...**, or, **prima instanță nu a comis careva erori, omisiuni sau încălcări de altă natură...**”, atestă doar lipsa unei pronunțări argumentate asupra motivelor invocate în apelul de pe rol (*pct. 3.-5. din decizie*).

Circumstanțele expuse atestă în mod lucid că ambele instanțe nu au judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece au adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, că nu s-a pronunțat asupra motivelor invocate în apelul apărării, și că recursul de pe rol este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către

instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prevăzute în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului declarat, casării totale a deciziei, și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Larisa David, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 mai 2016, în privința inculpatei Todorean Tatiana Dmitri, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată integral la 13 decembrie 2016.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Iurie Diaconu

Elena Covalenco

Liliana Catan

Ion Guzun